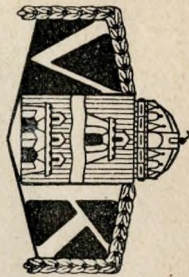

Egykorú drámai tudósítások a 48-as forradalom első napjairól

Ismeretlen levelek Széchenyihez

Közli és magyarítja Darvas István dr. ny. szföv. főjegyző

Március 20-ikán olyasféle hírek jöttek a felülről befutó gőzhajóval Pestre, hogy a király ugyan még 17-ikén teljhatalommal felruházott királyi helytartóvá nevezte ki István nádort, majd pedig megbízta *Batthyányt* a kormány megalkotásával, ezt azonban az ellentétek miatt nem igen lesz lehetséges összehozni. Így a nemzet sorsa feletti döntés Bécsben az elkövetkező napokban zsákutcába is futhat, ha gyors és végleges döntés valamelyik erőcsoport útján nem történik. Azt is mondta a fáma, mintha a rendek megtorpantak volna a zavarodottságukban átengedett forradalmi javaslatoknál s az úrbériség megszüntetésére vonatkozó nemzeti követelést, főleg azonban a sajtó végleges felszabadítását bukás fenyegetné.

Baljós fordulat

A nádor már sürgős jelentést is menesztett Bécsbe az országgyűlésen észlelhető pánikról, javaslatjai bizonytalanok és komorak voltak s ez a hangulatot Pesten is ellene fordította. Az országgyűlés mindkét oldal felé legalább a látszatot igyekezett fenntartani s amíg hűvösen viselkedett Pest irányában, viszont kényszerhelyzetét fegyverként gondolta Bécsben kihasználhatni elsősorban a miniszteri lista eldöntésénél.

Mindaz Pesten természetesen fokozta a feszültséget és ennek az idegességnek a nyomai nyertek kifejezést Kovács Lajosnak itt következő soraiban is:

Pest, március 20-án este 9 órakor.
Jó Isten, néhány óra be másképp mutatja a dolgokat!

Sejtelveim valók, a koczka vetve van. A diaeta késelkedésével nullificálta magát, a ministerium lehetetenné vált. Most így állnak a dolgok!

Délig derülten ültem leveleimnél, Zsigó² s én el voltunk telve örömmel, mert a dolgok külszíne igen kedvező s biztatónak mutatkozott. Azonban a déltájban érkezett hírek s délután tüstént annak mutatkozó jelenségei minden illúziókat elcsalatták. Meg vagyunk győződve, hogy a diaeta az egy kedvező perczet elszalasztotta s ezzel sorsát eldöntötte nemcsak magára, de a belőle kifolyó ministeriumra nézve is.

Istenért Kegyelmes uram, maradjon ki belőle!

Mint böcsületes emberek kötelesek vagyunk e ministeriumot a

rend érdekében pártolni, erősíteni, támogatni, de tesszük ezt a siker minden reménye nélkül, mert a dolgok természeténél fogva egyáltalában buknia kell.

Tán csak nem fogja senki egoizmusnak tartani, ha én Excedat arra kérem mindenestre, maradjon kívül a minisztériumon.

Megmondottam Pozsonyban, hogy én szerintem a teljesen kifermált s minden jelenségében kifejezett forradalmat — mihez egyéb iránt nem kell verontás, noha ez sem fog elmaradni — csak úgy lehet legyőzni, ha a diaeta és annak emanatiója³, a ministerium, a forradalom közepébe jó sűrűvé teszi magát. Erre agitált minden böcsületes ember, erre a P. Hirlap s csalhatatlanul megy, ha a diaeta időt nem vesz.

Ezt a diaeta nem tette. Ehelyett követeléseinek egy részét lóhalálba megadta, fényes küldöttségeket rendelt, a forradalom pedig, melyet ekként elismert, megtisztelt, állásában egy nagy lépesóval magasbra hágott. E nyilvános elismerés s megtisztelése a forradalomnak a diaeta részéről első percében az ambícióra jól hatott, noha mind a sajtószabadság, mind gróf Batthyányi miniszterégre hidegen hagyta az embereket s általában azok, kik a többi napok exaltációját⁴ látták, azt mondják ejelenet kifejezése igen bágyadt volt.

Forradalmi választmány

Délben érkezik a hír, hogy Hon¹ megye a pesti forradalom mellett nyilatkozott, választmányt nevezett Pest példájára s aláveti magát Pest rendeleteinek. Ugyanekkor Esztergom, Szekesfehervár, délután Kiskunsg, Szarvas város, hasonló nyilatkozatokat küldenek, kéri Pesten a forradalmi választmányt — így nevezi néhány tag a vita⁵ között e választmányt nyilván is — hogy vegye be fiók testületét, adja át eddigi rendeleteit, parancsoljon velük tovább. Egy pár nap múlva egész lajstroma leendő az ország városainak s tán megyéknek is, melyek magokat a pesti forradalom részére nyilatkoztatják választmányokat, órágot állítanak s Pest leendő Párisa az országuknak.

Eközben, azt hiszi Exced, szól valaki a diaetáról vagy a consituált⁶ hatalomról? Isten mentessen.

Ennek árnyékát Rottenbiller⁷ a városban, Nyáry⁸ a consi-

liumnál, Klauzál⁹ a ministereknökben igyekszik még fentartani, mit értők még megtesznek.

Utszákon a nép munkáihoz viszatért az igaz, de a városházon ül a forradalmi testület s bizony elég baja van az ott jelenkező új törekvéseket leküzdeni. Még most a vita könnyű, az emberek kedéye nyugodt s könnyen nyugasztalható, — die Männer der Bewegung sind noch nicht zur Selbstkenntnis und dem Bewusstsein ihrer Macht gelangt.¹⁰)

De már most is így szólnak: Mi vittuk ki, a sajtót mi tettük szabaddá, a jobbágyágot mi szüntettük meg etc. etc.

A botrányt a törvény nyilvános elégetésében Vasváry férfiasan ellenezte, de a Városház tereben lévő tömeg nem hallotta őt s megégették biz azt, míg ő fenn szónokolt a teremben.

Kossuthékat itt szónokló girondistáknak tartják, kik meg tudták törni a monarchiát Franciaországban, de sem a királyt megmenteni, sem az új rendet consolidálni, sem önmaguk nyakát elvonni a guillotine alul nem tudták. Ez róluk a vélemény itt.

Isten légyen Exceddal s házával! Mély hódolattal.

Szemere¹⁰) ellen borzasztó itt az ingerültség, mert a sajtótörvényt az ő munkájának hiszik!

- 1) Megsemmisítette.
- 2) Kemény Zeigmond.
- 3) Folyomány.
- 4) Magasztosság.
- 5) Alkotmányos.
- 6) Rottenbiller Fülöp Pest város alpolgármestere majd főpolgármestere.
- 7) Nyáry Pál Pest vármegye alispánja, utóbb követ.
- 8) Klauzál Gábor követ, a mérsékelt híve, később az 1848-as kormány földművelési, ipar- és kereskedelmi minisztere.
- 9) A mozgalom emberei még nem jutottak ántudatra, sem nem ismerik még a hatalmukat.
- 10) Szemere Bertalan követ, majd a kormány belügyminisztere lett, Kossuth kormányzósága idején pedig miniszterelnök.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Szarvas István dr.

Cím:

Egykorú drámai tudósítások a 48-as forradalom első napjairól

Forrás:

Máj 1948 márc 24 (Kifüggetl.)

Hely:

Személy:

"1848"

9.439